

บทที่ 11

การจัดทำแผนการสอน (Lesson Planning)

ในการจัดการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนแบบร่วมมือและทำงานในลักษณะกลุ่ม โดยมุ่งเน้นที่ความรู้เนื้อหาวิชาและทักษะที่ผู้เรียนจะได้รับในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มนั้น การใช้ระยะเวลาในชั่วโมงสอนปกติ หรือการวางแผนการสอน 1 คาบเวลา สำหรับการสอนเนื้อหาวิชาในบางหัวข้อเรื่อง (Topic) อาจจะไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม เนื่องจากผู้เรียนจะต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งในการศึกษาข้อมูล ร่วมกันปรึกษาหารือ และเสนอผลงานในลักษณะของงานกลุ่ม ดังนั้นผู้สอนมักนิยมจัดแผนการสอนให้อยู่ในลักษณะของหน่วยการสอน (Unit) โดยการนำเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในกระบวนวิชา ในหลักสูตรซึ่งผู้เรียนจะต้องศึกษาและมีลักษณะใกล้เคียงกัน และสอดคล้องกัน นำมาจัดทำแผนการสอนในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ตั้งแต่ 1-2 คาบเวลา จนถึง 1-2 สัปดาห์ในลักษณะของหน่วยการสอน ซึ่งจะทำให้ผู้สอนดำเนินการสอนแบบร่วมมือ หรือในลักษณะกลุ่มได้อย่างสมบูรณ์ และในตอนท้ายของหน่วยการสอน ผู้สอนจะประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนในการเรียนรู้เนื้อหาวิชาของหน่วยการเรียนนั้นๆ ซึ่งอาจจะอยู่ในลักษณะของการทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคล เป็นกลุ่ม หรือการแข่งขันกันระหว่างกลุ่ม และเมื่อให้ผู้เรียนเริ่มต้นการเรียนรู้ในหน่วยการสอนต่อไป ผู้สอนก็จะดำเนินการแบ่งกลุ่มผู้เรียนใหม่อีกครั้ง โดยผู้เรียนทุกคนจะมีโอกาสได้อยู่ในกลุ่มเพื่อนที่ต่างกันไปในแต่ละหน่วยการเรียน

ความหมายและคำจำกัดความของการวางแผนการสอน

เมื่อกล่าวถึงการวางแผนงานในเรื่องใดก็ตาม จะหมายถึงความสามารถในการนึกคิดเป็นภาพ การสร้างสรรค์ วิธีการดำเนินการ หรือออกแบบ ซึ่งสิ่งเหล่านั้นยังไม่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่คาดว่าจะสามารถทำให้เกิดขึ้น หรือดำเนินไปได้ในอนาคต ตามที่กำหนดไว้ การวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าเปรียบเสมือนการวางแผนแนวคิด กำหนดวิธีดำเนินการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนไว้ล่วงหน้า ทำให้ผู้ปฏิบัติมีความพร้อมที่จะดำเนินงาน สามารถตัดสินใจได้ว่า จะดำเนินการสอนอย่างไร และจะสอนอะไรให้แก่ผู้เรียนในช่วงระยะเวลานั้นๆ หรือควรใช้อุปกรณ์การสอนชนิดใด เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ มีความสามารถ และทักษะในสิ่งที่เรียน ทั้งนี้

ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆในการตัดสินใจเพื่อวางแผนการสอน เช่น พื้นฐานความรู้ของผู้เรียน จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หนังสือแบบเรียน อุปกรณ์การสอน รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่จัดให้มีการเรียนการสอนนั้นๆด้วย

การวางแผนการสอนที่ดี จะสามารถทำให้ผู้สอนสามารถควบคุมชั้นเรียน และทำให้การสอนดำเนินไปด้วยดี ผู้เรียนสนใจกิจกรรมการเรียนการสอนที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้ตลอดช่วงเวลาของการสอน ดังนั้นการวางแผนการสอน จะสามารถเอื้อประโยชน์ต่อผู้สอนได้ดังต่อไปนี้

1. ทำให้ผู้สอนมองเห็นภาพของกิจกรรมการสอนที่ผู้สอนจะต้องดำเนินการสอนได้ตลอดเทอมของการศึกษา หรือ ตลอดปีการศึกษา ทำให้สามารถเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้าสำหรับการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน กิจกรรมการสอน เพื่อเสริมความรู้แก่ผู้เรียน จัดเตรียมวางแผนกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ทำให้ผู้สอนสามารถจัดลำดับความสำคัญ และความต่อเนื่องของเนื้อหาวิชาในบทเรียนได้อย่างเหมาะสม หรือจัดไว้อย่างยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถปรับแผนการสอนได้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าเมื่อผู้สอนรู้ทิศทาง และมีจุดประสงค์ในการดำเนินการสอนที่แน่นอน ไม่สับสน หรือสอนเนื้อหาวิชาข้ามไปมา ซึ่งทำให้เสียเวลา และผู้เรียนเกิดความสับสนในการเรียนเนื้อหาวิชาเหล่านั้นด้วย

3. การกำหนดจุดประสงค์ไว้ล่วงหน้าในแผนการสอน ทำให้ผู้สอนต้องดำเนินการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามที่กำหนดไว้ ทำให้ผู้เรียนในชั้นเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ หรือมีทักษะตามจุดประสงค์

4. ทำให้ผู้สอนสามารถจัดเนื้อหาวิชาให้มีความต่อเนื่องกัน ได้สอดคล้องกับหลักสูตร กระบวนวิชา อุปกรณ์การสอน และหนังสือแบบเรียน รวมทั้งเหมาะสมกับระดับความสามารถ และความสนใจของผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลาของการสอน ผู้สอนสามารถตัดสินใจในการจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนและวางแผนการสอนสำหรับการสอนในลักษณะหน่วยย่อย เป็นรายเดือน สัปดาห์ หรือรายคาบเวลาได้อย่างเหมาะสม

5. ทำให้ผู้สอนสามารถเตรียมงานในการเชิญวิทยากร ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้รู้และผู้มีประสบการณ์ในชุมชนสำหรับการเสริม และให้ความรู้แก่ผู้เรียนได้ หรือจัดเตรียมสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับการจัดทัศนศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จริงได้ล่วงหน้า ทำให้ โรงเรียนบ้าน และชุมชน มีความสัมพันธ์กันมากขึ้นในการจัดกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้การวางแผนการสอนทำให้ผู้สอนสามารถจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากรายการ โทรทัศน์ หรือรายการที่ดีต่างๆ ซึ่งผู้เรียนได้จัดเตรียมเทปโทรทัศน์ไว้ล่วงหน้า ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากขึ้นกว่าที่กำหนดในบทเรียน ทำให้มีวิสัยทัศน์กว้างขึ้น

6. การวางแผนการสอนที่ตีรวมทั้งการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอนไว้ล่วงหน้า จะทำให้ผู้สอนไม่กังวลใจเมื่อมีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น และทำให้การสอนในช่วงเวลานั้นๆ ต้องยุติลง เช่นมีการประชุมครู หรือผู้สอนป่วยอย่างกะทันหัน มีผู้มาเยี่ยมโรงเรียน ฯลฯ ผู้สอนจะสามารถดำเนินการสอนต่อไปได้อย่างต่อเนื่องเมื่อเริ่มต้นสอนใหม่ ทำให้ไม่สับสน และยุ่งยากใจในการสอน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างดี และต่อเนื่องเช่นกัน

7. ทำให้ผู้สอนสามารถใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุดในการสอน อธิบาย จัดกิจกรรม และให้ความรู้แก่ผู้เรียน เมื่อผู้สอนมีความพร้อมในการจัดเตรียมกิจกรรมการสอน และสามารถใช้อุปกรณ์การสอนได้อย่างเหมาะสมกับเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูที่เริ่มทำการสอนใหม่ การวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอนจะต้องจัดให้เหมาะสม และสัมพันธ์กับเวลา ในขณะที่ครูที่มีประสบการณ์ในด้านการสอน อาจจะเขียนเพียงข้อความสั้นๆ สำหรับตนเองว่า ในช่วงเวลาใดจะใช้กิจกรรมใด หรืออุปกรณ์การสอนอะไรบ้าง

8. ทำให้ผู้สอนทราบความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆว่า ในช่วงเวลาใดผู้เรียนมีความรู้ และความสามารถในเรื่องใดแล้ว ทำให้สามารถประเมินความรู้และความสามารถของผู้เรียนในระยะนั้นๆได้ เพื่อนำผลมาพิจารณาสำหรับการดำเนินการสอนหรือการฝึกทักษะในเรื่องต่อไป หรือจะเป็นการทบทวนความรู้ และทักษะใหม่ เมื่อเห็นว่าผู้เรียนยังไม่มีความรู้ และทักษะเพียงพอที่จะดำเนินการสอนในเรื่องต่อไป

9. ส่งเสริมให้ผู้สอนมีความมั่นใจ และสามารถที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดำเนินอยู่เป็นปกติได้ เช่นการจัดกิจกรรมกลุ่ม หรือการจัดการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งผู้สอนจะเตรียมการ และวางแผนงานไว้ล่วงหน้า ทำให้สามารถดำเนินการสอนได้อย่างประสบความสำเร็จ มีความมั่นใจ และเสริมสร้างให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการใช้อุปกรณ์การสอนในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจการเรียน และได้รับความแปลกใหม่ในการเรียนกับผู้สอนอยู่เสมอ

10. ทำให้ผู้สอนจัดเตรียมคำถามที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า เนื่องจากในระหว่างการสอน ผู้สอนมักจะถามคำถามในด้านความรู้ ความจำเป็นส่วนใหญ่ การวางแผนการสอนทำให้ผู้สอนรู้ถึงเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนจะต้องเรียน และสามารถตั้งคำถามในระดับสูง (higher-level question) เพื่อฝึกให้ผู้เรียนใช้ความคิด ในการตอบคำถามของครู

11. ทำให้ผู้บริหารทราบล่วงหน้าในด้านการจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน สถานที่ การจัดเวลา และอื่นๆ สำหรับการบริหารหลักสูตร เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเตรียมไว้สำหรับการดำเนินการสอนในภาคเรียนต่อไป รวมทั้งเป็นวางแผนงานสำหรับการจัดครูเข้าสอนแทน หรือเป็นการจัดเตรียมผู้สอนให้สอนในเนื้อหาวิชาที่ผู้สอนมีความถนัด หรือมีความเชี่ยวชาญ

12. ทำให้ผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียนจัดเตรียมเอกสารต่างๆสำหรับการสอน และการประเมินผลผู้เรียนได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถนำผลการประเมินความรู้ของผู้เรียนที่ผ่านมา นำมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแนวการสอนของผู้สอน การใช้หนังสือแบบเรียน และอื่นๆ สำหรับการบริหารหลักสูตร รวมทั้งสามารถปรับวิธีการสอนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันได้อย่างทันทั่วทั้งที่ในภาคเรียนต่อไปได้

การวางแผนการสอน

การวางแผนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเรียนในลักษณะของกลุ่มจะเริ่มจากการศึกษาลักษณะของเนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนด ในรายละเอียดกระบวนการวิชา ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง แล้วจึงกำหนดรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้

1. พิจารณาเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนจะต้องศึกษาในช่วงเวลานั้นๆ ซึ่งควรจะมีลักษณะที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน หรือผู้สอนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาวิชานั้นเข้ามาสู่ความจำเป็นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้ ซึ่งจะเป็นการสร้าง กระตุ้น หรือเร้าความสนใจของผู้เรียน แล้วจึงนำมากำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2. กำหนดจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้น โดยพิจารณาว่าต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะใด เช่น เป็นการเรียนรู้ในรูปแบบปกติ (Routine Objectives) หมายถึง ต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความจำ มีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความที่อ่าน สามารถอธิบายวิธีการดำเนินงานในสิ่งที่ได้เห็นมา การทบทวนความรู้ เฉลยข้อสอบ ฝึกทักษะ ฯลฯ สำหรับจุดประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะของแนวคิด (Conceptual Objectives) เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการคิดค้นหาความรู้เพิ่มเติม รวมทั้งให้มีความคิดริเริ่มในการแก้ปัญหาต่างๆ สร้างสรรค์ผลงานใหม่ สามารถสื่อแนวคิดและความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจได้โดยการอธิบาย หรือการเขียน ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์ในรูปแบบใดก็ตาม ผู้สอนจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเรียนแบบร่วมมือในลักษณะกลุ่มการเรียนรู้ได้ รวมทั้งเป็นการกำหนดจุดประสงค์ที่จะต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนในกระบวนการวิชานั้นๆด้วย

3. กำหนดชนิด หรือรูปแบบของการเรียนในลักษณะกลุ่มตามที่ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะใด เช่น ในการเรียนการสอนแบบปกติ การจัดกิจกรรมกลุ่มจะกำหนดให้ผู้เรียนถามคำถามและตอบคำถามซึ่งกันและกันในกลุ่มเล็กๆ ช่วยเหลือกันทำงาน ซึ่งนักเรียนที่เรียนดีจะช่วยอธิบายความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาให้เพื่อนในกลุ่มเข้าใจ ช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนด้อยในด้านการเรียนรู้ และร่วมมือกันฝึกทักษะ ค้นคว้าหาความรู้ หรือหาคำตอบในแบบทดสอบ สำหรับรูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใน

ลักษณะของแนวคิดนั้น นอกจากนักเรียนที่เรียนดีจะช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนค้อยกว่าแล้ว นักเรียนในกลุ่มจะต้องร่วมกันแลกเปลี่ยนแนวคิดของตนเอง รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้ที่อยู่ในกลุ่มทุกคน ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ยกตัวอย่าง ให้เหตุผลเพื่อสนับสนุนความคิดของตนเองด้วย ร่วมกันพิจารณาตัดสินใจเลือกข้อมูลที่ได้ค้นคว้าหรือศึกษามาอย่างมีเหตุผล สนับสนุน และสร้างสรรค์แนวคิดใหม่เมื่อได้รับฟังข้อมูลต่างๆอย่างมีวิจารณญาณ

4. กำหนดงานให้เรียนในลักษณะกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการสื่อสาร และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้สอนจะต้องจัดเตรียมใบงาน คำถาม รายชื่อหนังสือ หรือเอกสารประกอบการค้นคว้า สื่อการสอน ซึ่งอาจจะมีลักษณะเดียวกันกับการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนในชั้นเรียนปกติ แต่เป็นการกำหนดให้ผู้เรียนได้เรียน หรือศึกษาในลักษณะของกลุ่มการเรียน อย่างไรก็ตามลักษณะของงานที่กำหนดให้ผู้เรียนนั้น ควรจะสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิด หรือเสนอแนวคิดของตนเองได้อย่างอิสระ เช่น ควรจัดให้มีการถาม และตอบคำถาม หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในกลุ่ม ซึ่งจะไม่มีคนเก่งคนใดคนหนึ่งทำงานนั้นๆตามลำพังคนเดียว ทุกคนจะต้องมีโอกาสเท่าเทียมกันในแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างอิสระ และทำงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ผู้สอนกำหนด

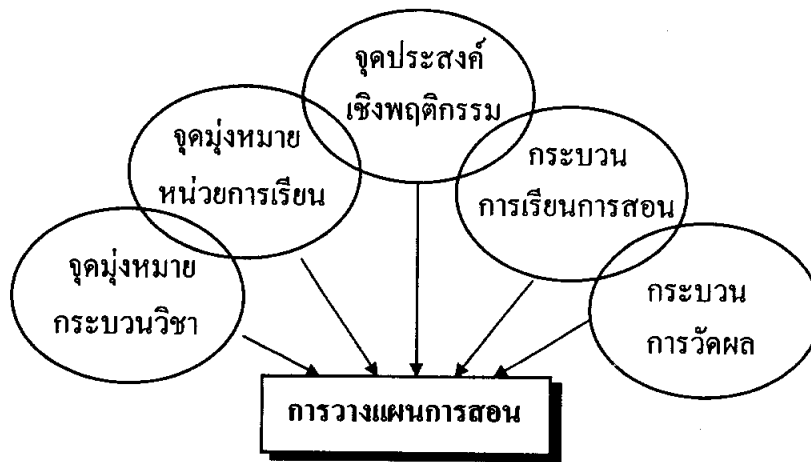
5. กำหนดการแบ่งภาระงานภายในกลุ่มย่อย โดยจะต้องไม่เป็นการแบ่งงานกันทำอย่างเด็ดขาดในแต่ละเรื่อง ซึ่งจะทำให้แต่ละคนในกลุ่มย่อยมุ่งแต่ทำงานของตนเอง ไม่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แต่ควรจะอยู่ในลักษณะที่จะต้องนำงานนั้นกลับมาปรึกษาร่วมกันปรึกษาหารือ หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอีกครั้งหนึ่ง แล้วจึงจะสรุปเป็นแนวคิด หรือร่วมกันจัดทำภาระงานตามที่ได้รับมอบหมายต่อไป

6. กำหนดแนวทางการประเมินผลงานของกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะต้องคอยสังเกตการทำงาน ของสมาชิกในแต่ละกลุ่ม การเสนอผลงานให้กลุ่มได้รับทราบ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผนงาน และร่วมกันปฏิบัติงาน ซึ่งผลงานนั้นผู้สอนจะต้องนำมาประเมินเป็นผลงานของทุกคนในกลุ่มส่วนหนึ่ง และประเมินเป็นรายบุคคลของการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่มอีกส่วนหนึ่ง การกำหนดแนวทางการประเมินผลงานก่อนให้ผู้เรียนเริ่มภาระงาน จะทำให้ผู้เรียนทุกคนสนใจที่จะทำงานร่วมกันในกลุ่ม และร่วมกันทำงานเพื่อให้ผลงานของกลุ่มเป็นที่ยอมรับของผู้สอน และเพื่อนๆในกลุ่มอื่น

องค์ประกอบของแผนการสอน

เพื่อให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามที่กำหนด แผนการสอน จะต้องมีความสอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบต่างๆที่เป็นหลักสำคัญของแผนการสอน

ได้แก่ จุดมุ่งหมายของกระบวนวิชา จุดมุ่งหมายของหน่วยการสอน จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม หรือจุดประสงค์ปลายทาง กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการวัดผลการเรียน

การกำหนดจุดมุ่งหมายกระบวนวิชา

ครูมีหน้าที่รับผิดชอบในการสอนแต่ละกระบวนวิชาที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งครูจะสามารถศึกษารายละเอียดต่างๆ เช่น จุดมุ่งหมายของกระบวนวิชา เนื้อหาวิชา แนวทางการสอน การใช้ อุปกรณ์การสอน และอื่นๆ ได้จากหนังสือหลักสูตร ประมวลการสอน และหนังสือแบบเรียน อย่างไรก็ตาม ครูจำเป็นต้องปรับรายละเอียดต่างๆ และจัดทำเป็นแผนการสอนในลักษณะของ หน่วยการสอน และแผนการสอนเป็นคาบเวลาต่อไป โดยการเลือกวิธีการสอน อุปกรณ์การสอน และเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ตลอดจนจัดทำใบงาน และโครงการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาทั้งเป็นกลุ่มและรายบุคคล หลักการเบื้องต้นในการจัดทำแผนการสอนระดับกระบวนวิชาของครู ประกอบด้วย

1. พิจารณาจุดมุ่งหมายทั่วไปของหลักสูตร กลุ่มวิชา และกระบวนวิชาที่จะสอน ซึ่งเป็นสิ่งที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในลักษณะทั่วไป อย่างกว้างๆ
2. พิจารณาเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ของกระบวนวิชานั้น เพื่อจัดทำแผนการสอนให้อยู่ในขอบเขตที่หลักสูตรกำหนด โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั่วไป และรวมถึงการพิจารณาสาระสำคัญ หัวข้อเรื่อง หรือหน่วยการเรียนย่อยๆ แบ่ง และจัดลำดับความสำคัญของความรู้ และเนื้อหาสาระ โดยคำนึงถึงความรู้ที่จะต้องเรียนก่อน-หลัง ความยาก-ง่าย ขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่เหมาะสมกับวัยและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน การจัดเตรียมเวลาให้สอดคล้อง

คล้องกัน รวมทั้งการกำหนดกิจกรรมการสอนล่วงหน้าให้เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา ตลอดจนพิจารณาเน้นหนักในหัวข้อเรื่องที่เห็นว่ามีความสำคัญ

3. พิจารณาการจัดแบ่งเวลาให้เหมาะสม และสอดคล้องกันในแต่ละหัวข้อเรื่อง ในการจัดเวลาเรียนควรคำนวณเวลาเรียนจริงทั้งหมดตลอดเทอมการศึกษา และตลอดปีการศึกษา โดยหักวันหยุดต่างๆ เช่นวันหยุดราชการ วันหยุดประจำปีของโรงเรียน วันสอบ วันกิจกรรมของโรงเรียน รวมทั้งกำหนดวัน เวลา สำหรับการทดสอบ หรือการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นระยะๆ ไว้ด้วย และระยะเวลาสำหรับการสอบประจำเทอม และการสอบประจำปีการศึกษา

4. พิจารณาแนวการสอนของครู หนังสือแบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอน กำหนดและจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน สำหรับการสอนในแต่ละเนื้อเรื่อง หรือหัวข้อเรื่อง รวมทั้งศึกษาแหล่งค้นคว้า และการจัดเตรียมทรัพยากรสำหรับการสอนไว้ล่วงหน้า ซึ่งในแต่ละหัวข้อเรื่อง อาจจะต้องใช้วิธีการสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียนที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสาระสำคัญของเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายทั่วไปที่ได้กำหนดไว้

5. พิจารณาแนวทางการวัดและประเมินความรู้ของผู้เรียน ให้ตรงตามจุดมุ่งหมายทั่วไปของกระบวนวิชานั้นๆ

การกำหนดจุดมุ่งหมายในแผนการสอนระดับกระบวนวิชานั้น ในบางโรงเรียนจะกำหนดไว้ให้ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือตามประมวลการสอน อย่างไรก็ตามครูก็จะต้องคำนึงถึงสาระสำคัญที่นักเรียนควรจะเรียนรู้ และได้รับในการสอน ซึ่งรวมทั้งทัศนคติ แนวคิด หลักการ ลักษณะกิจนิสัยและอาจจะละเว้นจุดมุ่งหมายที่เห็นว่าให้คุณค่าน้อยในการเรียนของนักเรียนก็ได้ การกำหนดจุดมุ่งหมายของกระบวนวิชาจะอยู่ในลักษณะกว้างๆ ตัวอย่างเช่น

วิชาสังคมศึกษา

- เพื่อให้เกิดความเข้าใจในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อการดำรงชีวิต
- เพื่อให้เห็นความสำคัญที่จะต้องร่วมมือกันส่งเสริมและพัฒนาชาติไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง
- เพื่อให้ตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากประชากร

วิชาภาษาไทย

- เพื่อให้สามารถอ่านและฟังอย่างมีวิจารณญาณ
- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของวรรณกรรมพื้นบ้าน
- เพื่อให้สามารถแสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์เกี่ยวกับหนังสือที่เลือกอ่าน

วิชาวิทยาศาสตร์

- เพื่อให้มีความสามารถใช้อุปกรณ์พื้นฐาน และทักษะในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- เพื่อให้ตระหนักถึงคุณค่าและเห็นความจำเป็นที่จะต้องรักษาสมดุลของธรรมชาติ
- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าของบรรยากาศและพลังงานในการดำรงชีวิต

วิชาคณิตศาสตร์

- เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะในการคิดคำนวณ
- เพื่อให้มีความสามารถในการใช้เหตุผลและสามารถนำไปใช้ได้
- เพื่อให้มีทักษะในการคิดคำนวณและแก้โจทย์ปัญหาได้อย่างคล่องแคล่วและแม่นยำ

การกำหนดจุดมุ่งหมายของหน่วยการสอน

การวางแผนการสอนสำหรับการจัดกิจกรรมการสอนในลักษณะหน่วย สำหรับการเรียนการสอนในแต่ละเทอมนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเนื้อหาวิชาที่เหมาะสม มีหัวข้อเรื่องที่น่าสนใจ และสามารถนำมาจัดกิจกรรมได้ อย่งไรก็ตาม ในการวางแผนการสอนสำหรับการเรียนการสอนในลักษณะกลุ่ม ผู้สอนควรจัดทำในลักษณะของหน่วยการสอน (Unit) ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีเวลาสำหรับการค้นคว้าหาความรู้ ร่วมกันปรึกษาหารือ และนำข้อมูลมารายงานในชั้นเรียนได้ อย่งไรก็ตาม ผู้สอนไม่จำเป็นต้องดำเนินการสอนในลักษณะกลุ่มตลอดภาคเรียน ซึ่งการดำเนินการสอนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งตลอดเวลาซ้ำๆกัน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความเคยชิน และเบื่อหน่ายกิจกรรมการเรียนการสอนของครูได้ ซึ่งหลักการในการจัดทำ และกำหนดจุดมุ่งหมายของแผนการสอนในระดับหน่วยมีดังนี้

1. พิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องที่เหมาะสมกับรูปแบบของการจัดทำแผนการสอนในลักษณะหน่วยการสอน
2. จัดทำจุดมุ่งหมายทั่วไปสำหรับหน่วยการสอนนั้นๆ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายในลักษณะกว้าง เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ หรือมีความสามารถ เมื่อได้ศึกษาหน่วยการเรียนดังกล่าวแล้ว ในการกำหนดจุดมุ่งหมาย ครูจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้
  - 1) เนื้อหาวิชาและการเลือกใช้อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม
  - 2) พิจารณาว่าผู้เรียนควรจะมีการเรียนรู้ หรือมีความสามารถในเรื่องใด และควรจะใช้วิธีการสอนแบบใด

3) จุดมุ่งหมายของหน่วยการสอนจะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั่วไปของ
กระบวนวิชานั้น

3. กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะสำหรับหน่วยการสอน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจมี
ทักษะ หรือมีทัศนคติตามที่มุ่งหวัง ซึ่ง ครูสามารถดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดจุดมุ่งหมายเฉพาะ ที่ชัดเจน
- 2) สามารถกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- 3) สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทั่วไปของหน่วยการสอน

4. พิจารณา และกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนในหน่วยสอนนั้น ซึ่งครูจะต้อง
ศึกษาเนื้อหาวิชาและจัดกิจกรรมการสอนให้เหมาะสม ขั้นตอนการกำหนดกิจกรรมประกอบด้วย

1) ศึกษาแนวคิดในการจัดกิจกรรมการสอน จากหลักสูตร หนังสือแบบเรียน คู่มือ
ครู หรือแนวคิดจากเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อให้เหมาะสมกับหน่วยการสอน

2) ตรวจสอบว่า กิจกรรมการสอนดังกล่าว จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตรง
ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3) พิจารณาว่า กิจกรรมการสอนสอดคล้อง หรือเหมาะสมกับสภาพการณ์ในการ
ดำเนินการ ในเรื่องของเวลา การใช้อุปกรณ์การสอน รวมทั้งความพร้อม และระดับความสามารถ
ของผู้เรียน

4) พิจารณาว่าในการสอนหน่วยการสอนหนึ่งๆควรจะเริ่มด้วยการเร้าความสนใจ
ของผู้เรียน ชี้แจงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการสอนกับกระบวนวิชา และให้โอกาสผู้
เรียนแสดงความคิดเห็นหรือวางแผนงานในการศึกษาเนื้อหาวิชาในหน่วยสอนนั้นๆ

5) ในการสอนเนื้อหาวิชา จะต้องจัดกิจกรรมเพื่อคงความสนใจของผู้เรียน คำนึง
ถึงความแตกต่างของผู้เรียน รวมทั้งจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ หรือมีพฤติกรรมตามที่
กำหนดในจุดมุ่งหมายเฉพาะ

6) กิจกรรมการสอนในระยะสุดท้าย ควรจะเป็นการสรุปความรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนได้
เรียนไปแล้ว ทบทวนความรู้ทั้งหมด เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ได้เรียนไปแล้ว และความรู้
ที่จะต้องศึกษาในหน่วยต่อไป

5. วางแผนในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดหน่วยการสอน เพื่อดูความ
ก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียน การประเมินความรู้ของผู้เรียนอาจจะพิจารณาจากการสังเกตของ
ครู ผลงานของผู้เรียน หรือให้ทำแบบทดสอบ ซึ่งการประเมินความรู้ หรือความสามารถของผู้
เรียนจะต้องตรงตามจุดประสงค์เฉพาะ หรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งเป็นจุดประสงค์ปลาย
ทางของผู้เรียน

6. จัดเตรียมอุปกรณ์การสอน ซึ่งผู้สอนควรจัดเตรียมหรือวางแผนงานการใช้อุปกรณ์การสอนล่วงหน้า จัดเตรียมเอกสารการเรียนการสอน จัดสร้างอุปกรณ์ หรือการวางแผนงานการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการเรียนการสอน

การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

หลังจากที่ผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมายของหน่วยการสอน และวางแผนในการดำเนินกิจกรรมการสอนในลักษณะหน่วยแล้ว ในการดำเนินการสอนในแต่ละคาบเวลาของหน่วยการสอนนั้น ผู้สอนจะต้องจัดทำเป็นบันทึกการสอน และกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละคาบเวลา เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความสามารถ หรือมีทักษะตามที่ระบุไว้ในจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

ในการจัดทำบันทึกการสอน ผู้สอนจะต้องระบุให้แน่ชัดลงไปว่าในช่วงระยะเวลาที่สอน 1 คาบเวลานั้น ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยมีพฤติกรรมใดบ้างตามเกณฑ์ และภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถกำหนดได้หลายๆข้อ ในคาบเวลาหนึ่งๆ หรืออาจเรียกว่าจุดประสงค์นำทาง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการเรียน เมื่อการเรียนได้เสร็จสิ้นลง เรียกว่าจุดประสงค์ปลายทาง

การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จะเป็นแนวทางให้ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์การสอน รวมทั้งดำเนินการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุ หรือมีพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้จะทำให้ผู้สอนทราบขีดความสามารถของผู้เรียนที่ครูคาดหวัง ซึ่งใช้เป็นเกณฑ์ประเมินว่า ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือไม่ มากน้อยแค่ไหน ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียนทุกครั้ง ซึ่งจะทำให้การดำเนินการสอนของครู ถูกทิศทางมากขึ้น สอดคล้อง ตรงตามจุดประสงค์ของหน่วยการสอน กระบวนการ และหลักสูตร หลักการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมมีดังนี้

1. ระบุพฤติกรรมของผู้เรียนที่สามารถแสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน เช่น ผู้เรียนสามารถอธิบาย เขียน ตอบคำถาม เขียน หรือกล่าวสรุปความคิดเห็น ทำแบบทดสอบ ฯลฯ

2. กำหนดว่าพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมานั้น จะต้องแสดงออกมาในสถานการณ์ใด หรือมีลักษณะอย่างไร จึงจะเป็นที่ยอมรับว่า มีการเรียนรู้เกิดขึ้น เช่น กำหนดสถานการณ์ดังนี้

เมื่อกำหนดเนื้อเรื่องให้อ่าน 1 ตอน.....

หลังจากครูอธิบายการเขียนเลขทศนิยม 2 ตำแหน่ง.....

3. กำหนดระดับความสามารถของพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยว่า เป็นการกระทำในระดับใด มากน้อยแค่ไหน ดังอย่างเช่น

- .....ถูกต้องทั้งหมด
- .....ถูกต้อง 8 ข้อ จากจำนวน 10 ข้อ
- ..... ภายในเวลา 10 นาที

ตัวอย่างของการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมคือ

- เมื่อกำหนดภาพ 10 ภาพ นักเรียนสามารถเขียนบรรยายเรื่องจากภาพได้ถูกต้องอย่างน้อย 8 ภาพ
- เมื่อนักเรียนพบปะกัน สามารถทักทายและสนทนากันด้วยภาษาง่ายๆตามระดับความรู้ที่เคยเรียนมาได้ถูกต้อง
- เมื่อนักเรียนดูแผนที่ทวีปยุโรปบนกระดานดำ นักเรียนสามารถออกมาชี้ประเทศต่างๆที่ผู้สอนกำหนดให้ได้ถูกต้องทั้งหมด

ในการเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ผู้สอนอาจเขียนเฉพาะพฤติกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงออก และกำหนดระดับความสามารถเท่านั้นก็ได้ ตัวอย่างเช่น

- ผู้เรียนสามารถเขียนบรรยายสั้นๆ เกี่ยวกับเรื่องที่ได้ใจความสมบูรณ์
- ผู้เรียนสามารถท่องจำสุภาษิต และคำคมของภาษาไทยซึ่งเป็นที่รู้จักกันแพร่หลายได้อย่างถูกต้อง
- สามารถนำคำศัพท์ที่กำหนดให้มาแต่งเป็นประโยคได้ถูกต้อง

กระบวนการเรียนการสอน

ในส่วนของกระบวนการเรียนการสอนจะรวมถึงการเลือกเนื้อหาวิชา และการกำหนดแนวคิดให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กระบวนวิชา ซึ่งจะเป็นลักษณะของเนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ ไม่ยากจนเกินระดับความสามารถของผู้เรียน โดยจัดให้เหมาะสมกับเวลา รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและแนวคิดนั้น

ผู้สอนจะต้องพิจารณาจัดและเลือกใช้กิจกรรมการสอนในแต่ละคาบเวลาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ การจัดกิจกรรมการสอนที่ดีนั้นต้องเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียนในแต่ละกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน และพิจารณาการตอบสนองของกิจกรรมการสอนที่ครูจัดขึ้น นอกจากนี้ครูจะต้องเลือกกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับเวลาของบทเรียนด้วย เช่น เข้า บ่าย ก่อนการพักเที่ยง หรือก่อนเวลาเลิกเรียน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ความสนใจของผู้เรียนจะแตกต่างกัน นอกจากนี้ การเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสม

กับเนื้อหาวิชา การใช้อุปกรณ์การสอน และการเตรียมการสอนที่ดีของครูจะทำให้นักเรียนสนใจ
บทเรียนมากยิ่งขึ้น

แนวทางการเลือกใช้วิธีสอนเพื่อนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเนื้อหา
วิชา และผู้เรียน มีดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหาวิชาที่จะสอนว่ามีลักษณะอย่างไร มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ หรือความ
สามารถในเรื่องใดเป็นสำคัญ เช่นต้องการผู้เรียนเข้าใจ หรือมีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎ ความจริง
หรือแนวคิดของเนื้อหาวิชา หรือเน้นในเรื่องการฝึกปฏิบัติ และอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถ
เลือกวิธีสอนได้อย่างเหมาะสม ในการเลือกเนื้อหาวิชา ผู้สอนจะต้องคำนึงว่า เนื้อหาวิชานั้นจะ
ต้องมีความถูกต้อง มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นสิ่งที่น่าสนใจ รวมทั้งเป็นเนื้อหา
วิชาที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้ ไม่ยากจนเกินระดับความสามารถของผู้เรียน

2. พิจารณาจุดมุ่งหมายของวิธีสอนนั้นว่า อะไรเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญของวิธีสอนนั้นๆ
เหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่จะสอน รวมทั้งผู้สอนสามารถดำเนินการสอนได้หรือไม่
ซึ่งในบางครั้งผู้สอนจะต้องจัดเตรียมการไว้ล่วงหน้า ในเรื่องสถานที่ หรือใบงาน และอื่นๆ เพื่อ
ให้การดำเนินการสอนเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ เช่น วิธีการสอนในรูปแบบของการจัดกิจ
กลุ่ม หรือการจัดทัศนศึกษา หรือการจัดให้มีการอภิปราย หรือการใช้บทบาทสมมติในชั้นเรียน

3. พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการสอนนั้นๆกับความแตกต่างกันของกลุ่มผู้เรียน
ในด้านอายุ พื้นฐานการศึกษา ความสนใจ รวมทั้งสังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งผู้สอนควรจะ
พิจารณาเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับกลุ่มของผู้เรียน ความสนใจ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้การ
ดำเนินการสอนประสบความสำเร็จมากที่สุด

4. ผู้สอนควรพิจารณาวิธีการสอน ซึ่งมีกิจกรรมการสอนที่จะส่งเสริม กระตุ้น หรือ
สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสติปัญญาของตนเอง รู้จักการสืบหาความรู้ การวางแผนงาน
สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รวมทั้งฝึกให้รู้จักทำงานในลักษณะของกระบวนการ ฝึกฝนให้มี
ลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงานต่อตนเอง และเพื่อนร่วมงาน

5. พิจารณาวิธีการสอนที่ผู้สอนคาดว่าจะสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
เหมาะสมกับผู้เรียน สภาพแวดล้อม และความสามารถของผู้สอนเอง รวมทั้งไม่เป็นภาระที่หนัก
เกินไปสำหรับครูในการเตรียมการสอน เนื่องจากบางวิธีการสอน ผู้สอนจะต้องจัดเตรียมก
ิจกรรมการสอนเป็นวันๆ เพื่อทำการสอนเพียงชั่วโมงเดียวเท่านั้น ทำให้เสียเวลา และเป็นภาระที่
หนักเกินไป

กระบวนการวัดผล

ผู้สอนจำเป็นต้องจัดเตรียมเครื่องมือสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เมื่อการเรียนการสอนได้ดำเนินไประยะเวลาหนึ่ง โดยระบุไว้ในบันทึกการสอนด้วยว่าเมื่อกิจกรรมการสอนได้ดำเนินไปในช่วงเวลาหนึ่งๆ ครูจะสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ด้วยวิธีใด เช่น จากการสังเกต การถาม หรือการให้ทำแบบฝึกหัด ซึ่งครูควรจะได้เตรียมคำถามหรือแบบฝึกหัดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนดำเนินไปตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ การวัดและประเมินผลผู้เรียนอาจจะทำได้หลายรูปแบบ เช่น

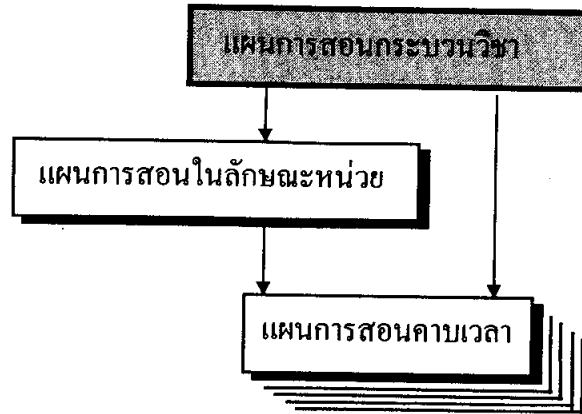
1. จัดให้มีการทดสอบผู้เรียนเป็นระยะๆ หรือทดสอบประจำภาคเรียน เพื่อผู้สอนจะได้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนตลอดเวลา
2. จากการสังเกตของครูในระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียน
3. การมอบหมายงานให้ทำ เช่น การเขียนรายงานของผู้เรียน การทำการบ้าน หรืองานในด้านโครงการ การค้นคว้างานต่างๆ
4. ดูจากการแสดงออกในด้านต่างๆของผู้เรียน เช่น การแสดงความสามารถหน้าชั้นเรียน การแสดงความคิดเห็น การแสดงบทบาทสมมติ
5. ดูจากผลงานที่นักเรียนปฏิบัติ เช่น งานในด้านฝีมือ งานดนตรี วาดภาพ ฯลฯ

ข้อมูลย้อนกลับจากการประเมินผลการเรียนการสอนทั้งจากตัวผู้เรียนและผู้สอน จะทำให้ทราบข้อมูล เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

การจัดทำแผนการสอนในลักษณะหน่วย (Unit)

การจัดทำแผนการสอนในลักษณะหน่วยการสอนนั้น ผู้สอนจะพิจารณาจากแผนการสอนกระบวนการวิชา โดยเนื้อหาวิชาในกระบวนการวิชานั้นจะแบ่งออกเป็นหัวข้อเรื่อง หรือสาระสำคัญที่มีลักษณะแนวเดียวกันจะถูกจัดให้เป็นกลุ่ม กลุ่มเนื้อหาวิชาดังกล่าวและกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดไว้สำหรับการสอนในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆประมาณ 1-2 คาบเวลา จนถึง 1-2 สัปดาห์จะเรียกว่า หน่วยการสอน และจัดทำเป็นแผนการสอนในลักษณะหน่วย จากนั้นผู้สอนจะนำมาจัดทำเป็นแผนการสอนคาบเวลา สำหรับการสอนปกติ โดยครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ในหลายลักษณะในแต่ละคาบเวลา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีประสบการณ์ในเนื้อหาความรู้ในหน่วยวิชานั้นๆ อาจจะกล่าวได้ว่าแผนการสอนในลักษณะหน่วยจะประกอบด้วยแผนการสอนในแต่ละคาบเวลาจำนวนหนึ่งที่ต่อเนื่องกัน แผนการสอนสำหรับการสอนในหน่วยหนึ่งๆ อาจจะประกอบด้วยวิธีการสอนหลายๆรูปแบบ เช่น การบรรยาย การให้นักเรียนแก้

ปัญหา หรือการให้นักเรียนทำรายงาน ทำโครงการ แต่จะเน้นให้นักเรียนมีความรู้ในหน่วยวิชา หรือในหัวข้อเรื่องนั้นเป็นประการสำคัญ ขั้นตอนในการการจัดทำแผนการสอนระดับหน่วย ประกอบด้วย

1. พิจารณาเลือกหัวข้อเรื่องสำหรับหน่วยวิชา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนวิชา เช่น “หลักภาษาเกี่ยวกับคำ และกลุ่มคำ” “ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อม”

2. กำหนดจุดมุ่งหมายทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูมุ่งหวังให้นักเรียน ได้เรียนรู้ในหัวข้อเรื่อง หรือในหน่วยวิชานั้นๆ ลักษณะของจุดมุ่งหมายจะกว้าง มุ่งเน้นหลักการ ใหญ่ๆ ให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ มีทัศนคติ ในหัวข้อเรื่องดังกล่าว

3. จัดทำแผนการสอนรายคาบวิชาให้มีความต่อเนื่องกัน และครอบคลุมเนื้อหาวิชาใน หัวข้อเรื่อง หรือในหน่วยวิชานั้นๆทั้งหมด เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ แผนการสอนจะประกอบด้วย

1) แผนการสอนสำหรับแนะนำหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะบอกจุดประสงค์ แนวทาง การศึกษาหน่วยการเรียนนั้นๆ การทดสอบก่อนเรียน การกระตุ้นและเร้าความสนใจผู้เรียน วิธี การเรียน และแนวทางการแบ่งกลุ่มการเรียนรู้

2) แผนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาของหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอนจะอยู่ในลักษณะของการบรรยาย การให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อให้เกิด การค้นคว้าตามใบงานของครูด้วยตนเอง หรือในลักษณะกลุ่ม การวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่างๆตามที่ ผู้สอนกำหนด การทำรายงาน หรือโครงการในลักษณะของกลุ่ม หรือรายบุคคล

3) แผนการสอนเพื่อสรุปหน่วยการเรียนรู้ รวมถึงการทบทวน การสรุปผลการ ทำงานของผู้เรียนซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของการรายงาน ร่วมด้วยการแสดงผลงานในรูปแบบ

ต่างๆ เช่นการแสดงบทบาทสมมติ การจัดนิทรรศการ และอื่นๆ รวมทั้งเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์สำหรับการศึกษาในเรื่องต่อไป

4. พิจารณากิจกรรมหลักสำหรับหน่วยการสอนซึ่งอาจจะเป็นการให้ผู้เรียนจัดโครงการที่เกี่ยวข้องเนื้อหาวิชา การมอบหมายงาน การจัดนิทรรศการ การแสดงบทบาทสมมติ หรือการศึกษานอกสถานที่ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาวิชาในหน่วยวิชานั้นๆ รวมทั้งอุปกรณ์และสถานการณ์ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม

5. จัดทำแผนงาน หรือเครื่องมือสำหรับประเมินความรู้ของผู้เรียนตลอดทั้งหน่วย ซึ่งอาจจะเป็น แบบทดสอบเนื้อหาวิชา ในด้านความเข้าใจ ของหน่วยวิชา ใบงาน หรือเอกสารเสริมความรู้และการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชานั้นๆ

6. จัดทำและจัดเตรียมอุปกรณ์การสอน เพื่อให้การสอนหน่วยวิชา หรือหัวข้อเรื่องนั้นๆ ประสบความสำเร็จ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

ตัวอย่างของแผนการสอนในลักษณะหน่วย

วิชาภาษาไทย	
วันที่ 10-18 มิถุนายน 2541	จำนวนคาบเวลา 6 คาบ
หัวข้อเรื่อง พระอภัยมณี	ระดับชั้นเรียน ม.2
1. สาระสำคัญของเนื้อเรื่อง	
ลักษณะคำประพันธ์ของ “พระอภัยมณี” เป็นนิทานคำกลอน แต่งด้วยกลอนสุภาพ เป็นเรื่องที่พระสุนทรโวหาร (สุนทรภู่) แต่งขึ้นจากจินตนาการ ในรัชสมัยสมเด็จพระนั่งเกล้าฯ และมีเนื้อเรื่องที่แปลกชวนให้ติดตามอ่าน	
2. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	
เมื่อเรียนในหน่วยการเรียนนี้แล้ว นักเรียนสามารถ	
1) เล่าประวัติและผลงานของสุนทรภู่ได้	
2) เล่าเรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” โดยใช้ภาษาของตนเองได้	
3) อ่านทำนองเสนาะ และบอกความหมายของคำศัพท์ในคำประพันธ์ได้	
4) ถอดคำประพันธ์เป็นร้อยแก้ว โดยใช้ภาษาของตนเองได้	
5) อธิบายลักษณะนิสัยของตัวละครที่ปรากฏในคำประพันธ์ได้	
6) อภิปรายและวิเคราะห์พฤติกรรมตัวละครเอก และตัวละครย่อย ในเรื่องได้	

<p>7) วิเคราะห์ศิลปะการแต่งคำประพันธ์ และยกตัวอย่างการใช้สำนวนโวหารในรูปแบบต่างๆ ได้</p> <p>8) จัดทำบอร์ด นิทรรศการ เพื่อแสดงผลงานของสุนทรภู่ได้</p> <p>3. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน</p>		
เวลา	เนื้อหาสาระ	กิจกรรมการสอน
1 คาบ	<p>ขั้นนำ</p> <p>ชีวประวัติ และวรรณกรรมต่างๆ ที่สำคัญซึ่งประพันธ์โดยของสุนทรภู่</p>	<ul style="list-style-type: none"> – บรรยาย ให้คู่วิดิตส์น ยกตัวอย่างคำประพันธ์ และสำนวนโวหาร – แบ่งกลุ่มปรึกษาหารือ เกี่ยวกับวรรณกรรม สำนวนโวหารในคำประพันธ์ที่ผู้เรียนชอบ และสนใจ
5 คาบ	<p>ขั้นสอน</p> <p>1. รายละเอียดชีวประวัติ และผลงานของสุนทรภู่ ในแต่ละรัชสมัย</p> <p>2. เรื่องย่อของ “พระอภัยมณี”</p> <p>3. เนื้อเรื่องในหนังสือแบบเรียน ซึ่งเป็นบางส่วนของเรื่อง “พระอภัยมณี” มีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนสุภาพ</p> <p>4. ศิลปะการใช้สำนวนโวหาร</p>	<p>ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในลักษณะกลุ่ม และรายบุคคล ในเรื่องต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> – ศึกษาประวัติของสุนทรภู่ในแต่ละรัชสมัย และทำรายงาน – ฝึกอ่านจับใจความเรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” – ฝึกการอ่านทำนองเสนาะ และอธิบายความหมายของคำศัพท์ในคำประพันธ์ – ถอดความเป็นร้อยแก้วจากข้อความบางตอน ของคำประพันธ์ – อธิบายลักษณะนิสัย วิเคราะห์และวิจารณ์ พฤติกรรม ของตัวละครใน “พระอภัยมณี”

เวลา	เนื้อหาสาระ	กิจกรรมการสอน
2 คาบ	ขั้นสรุป 1. สรุปชีวประวัติของสุนทรภู่ 2. ทบทวนเนื้อเรื่องย่อ 3. สรุปลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของตัวละคร 4. สรุปสำนวนโวหารที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> — วิเคราะห์คำประพันธ์ การเข้าใจสำนวนโวหาร ในรูปแบบต่างๆ — การแสดงบทบาทสมมติใน บางตอนของ “พระอภัยมณี” — การจัดทำบอร์ด นิทรรศการ เพื่อสรุปชีวประวัติของสุนทรภู่ วรรณกรรมต่างๆ เรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” ตัวละคร ลักษณะนิสัย และสำนวนโวหารต่างๆ ที่เป็น กติสอนใจ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบัน
<p>4. อุปกรณ์การสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> — วัสดุทัศนียภาพและผลงานของสุนทรภู่ — แผนภูมิ และตัวอย่างกลอนสุภาพ — เครื่องเทป และคัมภีร์เทปการอ่านทำนองเสนาะ — บัตรคำ ชื่อของตัวละคร , แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ของตัวละคร — แถบประโยคสำนวนโวหาร — เกม “ฉันคือใคร” <p>5. การประเมินผล</p> <ul style="list-style-type: none"> — จากการสังเกตความสนใจ และความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม — การถามคำถาม — ให้ทำแบบฝึกหัด — การทำรายงาน — ผลงานจากการแสดงบทบาทสมมติ และการจัดนิทรรศการ <p>หมายเหตุ ในกรณีที่มีเวลา หรือ โรงเรียนในบริเวณใกล้เคียง จ.ระยอง ควรพานักเรียนไป ดูสถานที่จริง คือ อนุสาวรีย์สุนทรภู่ ที่จังหวัดระยอง</p>		

การจัดทำแผนการสอน (Lesson Plan)

เมื่อได้กำหนดแผนการสอนในระดับกระบวนวิชา หรือแผนการสอนในระดับหน่วยแล้ว ครูจะต้องจัดทำแผนการสอนในระดับคาบเวลา หรืออาจจะเรียกว่าบันทึกการสอน (Lesson Plan) ซึ่งเป็นการนำเนื้อเรื่อง และเวลาที่ได้จัดแบ่งไว้ในแผนการสอนระดับกระบวนวิชา หรือในระดับหน่วย นำมาเขียนเป็นแผนการสอนเฉพาะแต่ละคาบเวลา สำหรับการสอนในชั้นเรียนให้ละเอียดมากขึ้น การเตรียมบันทึกการสอนในตอนหนึ่งๆสำหรับวิชาหนึ่งๆนั้น ไม่สามารถนำมาใช้สอนได้ในทุกๆชั้นเรียน ดังนั้นควรเขียนให้สามารถยืดหยุ่นได้ เพื่อให้ผู้สอนสามารถปรับการสอนได้สอดคล้องสภาพของแต่ละชั้นเรียนที่ไม่เหมือนกัน และเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนในแต่ละชั้นเรียนด้วย

หลักในการจัดทำบันทึกการสอน

ในการทำบันทึกการสอน ผู้สอนควรยึดถือหลักเกณฑ์ต่างๆดังต่อไปนี้

1. กำหนดขอบเขตของเนื้อหาวิชาที่จะสอนให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด หรือให้สอดคล้องกับหน่วยการสอน ถ้าเป็นหัวข้อเรื่องที่มีเนื้อหาวิชามาก ก็อาจจะแบ่งเป็นตอนๆก็ได้
2. ระบุในรายละเอียดว่า การสอนในหัวข้อเรื่องนั้นมีจุดประสงค์อย่างไร ผู้เรียนควรมีพฤติกรรมอะไรบ้างที่แสดงว่าเกิดการเรียนรู้ขึ้น กำหนดเนื้อหาวิชาที่จะดำเนินการสอน กิจกรรมการสอน รวมทั้งเทคนิคการสอนสำหรับการสอนในเนื้อเรื่องนั้นๆ อุปกรณ์การสอน และแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย รายละเอียดต่างๆดังกล่าว ควรเขียนให้ชัดเจน ใช้ภาษาที่กระชับ อ่านเข้าใจง่าย และสามารถปฏิบัติตามอย่างได้ผล
3. กิจกรรมการสอนที่ระบุในบันทึกการสอนนั้น ครูควรพิจารณาให้เหมาะสมกับวัย และความสนใจของผู้เรียน รวมทั้งคำนึงถึงเวลาที่กำหนดด้วย การใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา จุดประสงค์การเรียนรู้ และความสนใจของผู้เรียนจะทำให้การสอนของครูเป็นที่น่าสนใจแก่นักเรียน
4. การกำหนดงานที่จะมอบหมายให้นักเรียนทำ ครูควรระบุไว้ในบันทึกการสอนด้วย ซึ่งครูควรจะได้จัดเตรียมไว้ล่วงหน้า การอธิบายแนวทางการดำเนินงานควรชัดเจน นักเรียนเข้าใจ และเป็นงานที่จะเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน หรือเป็นงานที่จะเตรียมตัวนักเรียนสำหรับการสอนในครั้งต่อไปก็ได้

องค์ประกอบของบันทึกการสอน

บันทึกการสอนที่ครูทำขึ้นนั้น จะต้องประกอบด้วยส่วนต่างๆที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

1. จุดประสงค์การเรียนรู้ (Behavior Objective)

ในการเตรียมบันทึกการสอน ผู้สอนจะต้องระบุให้แน่ชัดลงไปว่าในช่วงระยะเวลาที่สอน 1 คาบเวลานั้น ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้โดยมีพฤติกรรมใดบ้างตามเกณฑ์ และภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดให้ ซึ่งการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ สามารถกำหนดได้หลายๆข้อ ในคาบเวลาหนึ่งๆ หรืออาจเรียกว่าจุดประสงค์นำทาง ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการเรียน เมื่อการเรียนได้เสร็จสิ้นลง เรียกว่าจุดประสงค์ปลายทาง

2. เนื้อเรื่องโดยสรุป (Content)

เป็นการระบุว่าใน 1 คาบเวลานั้น ผู้สอนจะสอนอะไรบ้างตามที่ระบุไว้ในแผนการสอนระดับกระบวนวิชา หรือแผนการสอนระดับหน่วย ผู้สอนอาจจะระบุเนื้อเรื่องหรือหัวข้อที่สอนตามหนังสือแบบเรียนก็ได้ การเลือกเนื้อหาวิชาที่จะสอนนั้น มีความสำคัญมาก ผู้สอนจะต้องรู้จักการแบ่งเนื้อหาวิชา และการจัดให้เนื้อหาวิชาแต่ละตอนให้มีความต่อเนื่องกัน รวมทั้งพิจารณาให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน อย่างไรก็ตามการจัดทำบันทึกการสอน ควรเน้นความสำคัญของเนื้อหาวิชาที่สอนให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมและความต้องการของหลักสูตร

3. กิจกรรมการสอน (Activities)

ผู้สอนจะต้องพิจารณาจัดกิจกรรมการสอนในแต่ละคาบเวลาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ การจัดกิจกรรมการสอนที่ดีนั้น ต้องเหมาะสมกับความสนใจของนักเรียนในแต่ละกลุ่มที่ไม่เหมือนกัน และพิจารณา การตอบสนองของกิจกรรมการสอนที่ครูจัดขึ้น นอกจากนี้ครูจะต้องเลือกกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับเวลาของบทเรียนด้วย เช่น เช้า บ่าย ก่อนการพักเที่ยง หรือก่อนเวลาเลิกเรียน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว ความสนใจของผู้เรียนจะแตกต่างกัน นอกจากนี้ การเลือกใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา การใช้อุปกรณ์การสอน และการเตรียมการสอนที่ดีของครูจะทำให้นักเรียนสนใจบทเรียนมากยิ่งขึ้น

4. อุปกรณ์การสอน (Aids)

ในบันทึกการสอน ผู้สอนจะต้องระบุชนิดของอุปกรณ์การสอนที่จะต้องใช้ร่วมกับการสอนในช่วงเวลานั้นๆด้วยว่า อุปกรณ์ชนิดใด ที่จะนำมาใช้ในกิจกรรมการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ รวมทั้งเป็นอุปกรณ์ที่สอดคล้อง และเหมาะสมกับเนื้อ

เรื่องด้วย เช่น รูปภาพ เทปบันทึกเสียง แอ็บเสียง แผนที่ บัตรคำ และอื่นๆอีก นอกจากนี้หนังสือเรียน และหนังสือทางวิชาการก็สามารถนำมาใช้เป็นอุปกรณ์ได้เช่นเดียวกัน

5. การประเมินผลการเรียนรู้ (Evaluation)

ผู้สอนจำเป็นต้องจัดเตรียมเครื่องมือสำหรับการประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน เมื่อการเรียนการสอนได้ดำเนินไประยะเวลาหนึ่ง โดยระบุไว้ในบันทึกการสอนด้วยว่าเมื่อกิจกรรมการสอนได้ดำเนินไปในช่วงเวลาหนึ่งๆ ครูจะสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ด้วยวิธีใด เช่น จากการสังเกต การถาม หรือการให้ทำแบบฝึกหัด ซึ่งครูควรจะได้เตรียมคำถามหรือแบบฝึกหัดไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียนดำเนินไปตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

ลักษณะของบันทึกการสอนที่ดี

บันทึกการสอนที่ดี ควรจะเขียนในลักษณะที่อ่านง่าย ชัดเจน มีความยืดหยุ่น (flexible) และมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. ครูสามารถนำไปปฏิบัติใช้ในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

2. มีความยืดหยุ่น ในลักษณะที่ครูจะสามารถดัดแปลง หรือปรับปรุง เพื่อทำการสอนในครั้งต่อไปให้ได้ผลดีกว่าการสอนในครั้งแรกได้ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และสภาพแวดล้อม โดยทั่วไป

3. ในกรณีที่ครูประจำวิชาไม่สามารถทำการสอนได้ ผู้ที่ทำการสอนแทนซึ่งมีความรู้ความสามารถในวิชาเดียวกัน สามารถนำบันทึกการสอนนั้นไปใช้สอนแทนได้อย่างได้ผลเช่นเดียวกัน

4. รายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ไม่ยากต่อการดำเนินการสอน นักเรียนมีส่วนร่วมกิจกรรม รวมทั้งครอบคลุมเนื้อเรื่องที่จะสอนได้ครบ

ประโยชน์ของบันทึกการสอน

1. สำหรับครูที่เริ่มทำการสอนใหม่ และยังไม่มีความชำนาญในการสอน บันทึกการสอนจะช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เนื่องจากได้เตรียมเนื้อหา กิจกรรมการสอน และอุปกรณ์การสอนมาพร้อมแล้ว สามารถดำเนินการสอนได้ด้วยความมั่นใจซึ่งจะทำให้การสอนของครูประสบความสำเร็จได้ส่วนหนึ่ง

2. การทำบันทึกการสอนทุกครั้งที่ทำการสอน ทำให้ครูสามารถปรับปรุงการสอนในแต่ละครั้งได้ รู้ว่าควรปรับปรุงกิจกรรมการสอนให้อยู่ในแนวใด หรือในลักษณะใดจึงจะเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป เพื่อให้การสอนในครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. การจัดทำบันทึกการสอนจะทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนได้ทันตามหลักสูตร โดยไม่รวบรัดเกินไป เนื่องจากได้กำหนดเวลาและเนื้อเรื่องที่จะดำเนินการสอนไว้อย่างเหมาะสมแล้ว

4. บันทึกการสอนที่ดี ได้รับการปรับปรุงและนำไปใช้สอนอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว จะเป็นคู่มือให้แก่ครูใหม่ ให้รู้จักแนวการสอน และสามารถนำไปปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับการสอนของตนเองได้

จะเห็นได้ว่า การจัดแผนการสอนระดับกระบวนวิชา แผนการสอนระดับหน่วย และแผนการสอนระดับคาบเวลาหรือบันทึกการสอนจะต้องจัดทำให้สัมพันธ์กัน ซึ่งการมีความรู้ในเรื่องดังกล่าวจะช่วยให้ครูที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการสอน มีความเชื่อมั่นในการสอนมากขึ้น และจะทำให้ผู้สอนสามารถปรับปรุงการสอนในแต่ละครั้งได้ ทราบข้อบกพร่องของตนเอง สามารถดำเนินการสอนได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ตามเวลาที่กำหนดไว้

ตัวอย่างของแผนการสอน (Lesson Plan)

วิชา ภาษาไทย	หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง “พระอภัยมณี” คาบที่ 2-3
ชั้นเรียน ม.2	เวลา 9.20 -11.00 น.
วันที่ 11 มิถุนายน 2541	
จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม	
1. นักเรียนสามารถเล่าชีวประวัติของสุนทรภู่ได้	
2. นักเรียนสามารถเล่าเรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” ได้	
3. นักเรียนสามารถถอดคำประพันธ์บางตอนเป็นร้อยแก้วได้	
4. นักเรียนสามารถยกตัวอย่างสำนวนโวหารที่น่าสนใจในคำประพันธ์ได้	
กิจกรรมการเรียนการสอน	
1. ให้นักเรียนคู่วิทัศน์ ประวัติและผลงานของสุนทรภู่ และให้นักเรียนดูวรรณกรรมที่สุนทรภู่ประพันธ์ และหนังสือ “พระอภัยมณี”	
2. ครูเล่าเรื่องอย่างย่อๆ เกี่ยวกับนิทานคำกลอนเรื่อง “พระอภัยมณี”	

3. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มตามที่ได้กำหนดไว้ในคาบแรก จำนวน 7 กลุ่มๆละ 6 คน
4. มอบใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่มค้นคว้าเอกสารในห้องสมุด โดยใช้เวลาประมาณ 20 นาที และให้กลับมารายงานในกลุ่มใหญ่
  - 1) กลุ่มที่ 1 และ 7 ---- ชีวิตประวัติของสุนทรภู่ (ใบงานที่ 1)
  - 2) กลุ่มที่ 2 และ 6 ---- เรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” (ใบงานที่ 2)
  - 3) กลุ่มที่ 3 และ 5 ---- ถอดคำประพันธ์ และอธิบายความหมายของคำประพันธ์ จากใบงานที่ผู้สอนกำหนด (ใบงานที่ 3)
  - 4) กลุ่มที่ 4 ----- พิจารณาเลือกสำนวนโวหารในคำประพันธ์ที่สนใจ และเห็นว่าเป็นที่นิยมใช้ในปัจจุบัน (ใบงานที่ 4)
5. ให้แต่ละกลุ่มส่งผู้แทนออกมารายงาน และให้กลุ่มอื่นๆซักถามความเข้าใจ
6. ครูซักถามความเข้าใจของนักเรียนจากสมาชิกกลุ่มทุกกลุ่ม
7. ครูให้นักเรียนฟังเทปการอ่านทำนองเสนาะเป็นต้นแบบ และให้นักเรียนอ่านทำนองเสนาะพร้อมกับครูเป็นกลุ่มใหญ่ และแต่ละกลุ่มย่อยในหนังสือแบบเรียน โดยให้เพื่อนในกลุ่มที่อ่าน ได้ถูกต้องเป็นผู้ดำเนินการอ่าน
8. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มถอดคำประพันธ์ออกมาเป็นเรื่องย่อ และให้ใจความแต่ละกลุ่มต่อเนื่องกัน
9. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคลสั้นๆเกี่ยวกับเนื้อเรื่องทั้งหมด

อุปกรณ์การสอน

1. หนังสือแบบเรียนภาษาไทย
2. จดith์ศน์ ประวัติและผลงานของสุนทรภู่
3. เครื่องเทป และคดlibเทปการอ่านทำนองเสนาะ
4. รูปภาพตัวละครในเรื่อง “พระอภัยมณี”
5. ใบงานสำหรับนักเรียนแต่ละกลุ่ม
6. แบบทดสอบ

การประเมินผล

1. จากการสังเกตความสนใจ และความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม
2. ผลของการรายงานหน้าชั้นเรียน และการตอบคำถาม โดยปากเปล่า
3. ความสามารถในการอ่านทำนองเสนาะ
4. ผลของการทำแบบทดสอบ

ใบงานที่ 1

ให้นักเรียนศึกษาชีวประวัติของสุนทรภู่ในแต่ละรัชสมัยตามเอกสารต่างๆ และทำรายงานในแนวต่อไปนี้

1. ชื่อเดิมของสุนทรภู่ และชื่อที่ได้รับพระราชทาน เกิดในรัชสมัยใด วันใด และถึงแก่กรรมเมื่อไร
2. การศึกษาเบื้องต้น การเข้ารับราชการ ตำแหน่งทางราชการ และลักษณะนิสัยส่วนตัวของสุนทรภู่
3. ตำแหน่งทางราชการในสมัยรัชกาลที่ 2 ลักษณะนิสัยส่วนตัว และตำแหน่งที่ได้รับในรัชสมัยนี้
4. การดำเนินชีวิตในสมัยรัชกาลที่ 3 บรรดาศักดิ์ที่ได้รับ
5. ลักษณะของผลงาน และวรรณกรรมของสุนทรภู่
6. รายละเอียดเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กล่าวมาแล้ว

ใบงานที่ 2

ให้นักเรียนเล่าเรื่องย่อของ “พระอภัยมณี” และเขียนแผนภูมิความสัมพันธ์ของตัวละคร

ใบงานที่ 3

ให้นักเรียนถอดคำประพันธ์เรื่อง “พระอภัยมณี” ในหนังสือเรียน หน้า 40 ย่อหน้าที่ 4 จนถึงหน้า 43 ให้เป็นร้อยแก้ว โดยใช้สำนวนของตนเอง แล้วสรุปเป็นเรื่องย่อให้ได้ใจความ

ใบงานที่ 4

ให้นักเรียนอ่านคำประพันธ์ในหนังสือแบบเรียน และเลือกสำนวนโวหารที่อยู่ในคำประพันธ์ที่น่าสนใจ ให้มากที่สุด และสอดคล้องสำหรับนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และถอดความสำนวนโวหารให้เป็นร้อยแก้วด้วย โดยใช้ภาษาของตนเอง

การประเมินแผนการสอน

เมื่อผู้สอนดำเนินการสอนตามแผนการสอนแล้ว ในระหว่างการสอนผู้สอนอาจะบันทึกย่อๆไว้ในบันทึกการสอนในส่วนที่ปรับ หรือเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งแตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ สำหรับการปรับปรุงการสอนในครั้งต่อไป และเพื่อให้แผนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปปรับใช้ได้ในอนาคตต่อไป ผู้สอนควรจะได้ประเมินแผนการสอนของตนเองเมื่อได้ดำเนินการสอนเสร็จสิ้นแล้วดังต่อไปนี้

1. ส่วนใดที่เป็นจุดเด่น และจุดด้อยของบันทึกการสอน
2. เมื่อดำเนินการสอนแล้วผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มากน้อยแค่ไหน คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ได้เท่าไร
3. ปริมาณของเนื้อหาวิชาที่สอนในคาบเวลานั้น มากเกินไป หรือน้อยเกินไป
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในแต่ละจุดประสงค์ดำเนินไปอย่างสอดคล้องกันหรือไม่
5. ควรเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงการใช้อุปกรณ์การสอนหรือไม่ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน
6. กิจกรรมการเรียนการสอน และเนื้อหาวิชาสอดคล้องกันหรือไม่
7. ผู้เรียนมีปฏิกิริยาอย่างไรต่อการสอนของครู สนใจ กระตือรือร้น หรือเฉื่อยชา
8. เอกสารประกอบการสอนที่ใช้ เช่น แบบเรียน และสิ่งพิมพ์อื่นๆ มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทเรียนหรือไม่
9. ผู้สอนควรจะปรับปรุงในส่วนใดของแผนการสอน เพื่อให้การสอนในครั้งต่อไปมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

ข้อพิจารณาดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางให้ผู้สอนได้ปรับปรุงแผนการสอนของตนเอง สำหรับการดำเนินการสอนในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับผู้เรียน และสภาพแวดล้อม

ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอน ส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการวางแผนการสอน แม้กระทั่งครูที่มีประสบการณ์ในด้านการสอนก็จำเป็นที่จะต้องเตรียมการสอน เนื่องจากผู้เรียนในแต่ละเทอมแตกต่างกัน รวมทั้งเป็นการปรับปรุงแนวการสอนของครู การเลือกใช้วิธีการสอน อุปกรณ์การสอน ให้สอดคล้องกับผู้เรียน และเนื้อหาวิชาในช่วงระยะเวลานั้นๆ ด้วย แผนการสอนแบ่งออกได้เป็นหลายระดับ เช่น ระดับกระบวนการวิชา ระดับหน่วย และแผนการสอนรายคาบเวลา ครูจะเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการจัดลำดับขั้นตอนการสอนในแต่ละคาบเวลา ให้สอดคล้องกับวิธีการสอนที่กำหนดไว้ ซึ่งจะทำให้การสอนของครูประสบความสำเร็จได้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้